

Sis poemes

de Roald Hoffmann

Camps de visió

Des de l'àtic el noi
mirava els nens jugar, però

ells sempre corrien fora
del marc de la finestra.

I els porticons malmenats
dividien l'espai, així

que no podia dir sovint on
la pilota que Igor havia xutat

(havia oït els nens cridar
el nom d'Igor) havia anat.

El noi sempre es movia,
d'un espiell a l'altre,

intentant que el món
sorgís. Veia la dona del Mestre

Dyuk amb un cistell,
més tard la veia tornar

amb ous; podia olorar-los.
Una vegada veié una oca grassa,

escapada del seu corral, salvada
de ser degollada, va pensar. Una vegada

va veure una noia, amb
un cosset ple de brodats

dels Càrpats. No podia veure el cel,
els espiells miraven cap a baix;

veia el camp prop de l'escola,
sempre el mateix camp, només

la neu es tornava fang,
herba, neu. Més tard

el noi va créixer, anà
a Amèrica, on fou

un bon estudiant, elogiat
pel seu interès pels fets;

ensenyà a la gent a mirar
cada una de les distorsions

de les molècules, per què
l'etilè sobre el ferro

es comporta així, no d'altra forma.
En aquest món, va pensar, hi ha

d'haver raons. Els seus poemes
no eren somiadors, eren plens

de fets exasperants, però.
Més endavant, va veure

com la seva mare, a qui els ulls
li fallaven, movia el cap,

de la manera que ell ho feia,
oh, a fi d'albirar el més petit

trosset de llum reflectit
del nostre món, confinat.

traducció al català:
Ramon Carbó-Dorca

La diferència entre l'Art i la Ciència

Per a Jorge Calado

A partir d'aquest quadre de Munch,
d'algú que pateix sobre un pont, amb

les mans sobre les orelles, l'observador
podria raspar una volva taronja

de mida micromètrica. Podria muntar-la
sobre un portaobjectes, sintonitzar

finament els ràpids raigs que encerclen,
l'espai sota els aparcaments i els camps

de futbol, agullonats per l'impuls sense mans
dels imants, i enfocar, perquè així

és la seva gràcia, la sonda de partícules
(com pedres de fantasia calibrades)

a fi de produir l'agitació d'un impacte
gràfic sobre la pintura. La recerca

es fa sobre la força del crit.
El xafardeig de les partícules és

massa fort, però deixen soltes
les molècules de la pintura, en perfecte

demostració del principi
d'incertesa. La pintura penja;

un cel noruec i un port
agafen el crit, l'enfoquen

cap a la calavera de l'observador.
Allí, retrunyint, la impressió canvia.

El mètode científic

Les bones teories
són les que poden
desmentir-se, diu
en Karl Popper. Tal
com si jo vingués
la setmana propera,
a la mateixa hora, segués
amb el meu cafè
exactament
allí,
quan aixecant els ulls
vaig observar-te
mirant-me,
de manera
que et trobaré
de nou
allí,
i aquesta vegada
tindrè el coratge
de somriure.

Juny 1943

Altres tornaren temps després, quan
la guerra ja era acabada, així jo estava
segur que no havies mort, pare.
Quan ells et portaven pel poble,
probablement t'escapolires,
vares córrer. Dispararen
sobre un altre en lloc teu.
Un dia tornaràs,
escardalenc, ratat, per explicar
històries dels aiguamolls on t'amagares.
Un dia tornaràs, caminant
la llarga ruta des de Rússia.

I quan em fallares i no tornares,
vaig preguntar a la meua mare
que em digués una altra vegada
el que havia succeït,
per posar-me dins la ment
del jueu que va delatar-te,
oh pare meu,
que va dir-los on eren
les teves armes amagades,

els teus plans per fugir.
Li vaig explicar el teu coratge.

Quan això no funcionà, pare,
vaig somiar que tenia poders,
que podria injectar vodka
a la sang, alentir
el policia ucraïnès
que tragué la seva pistola
quan tu arremeteres el SS de cavalleria.

I quan això va fallar també,
oh pare,
vaig tancar els finestrons
i vaig girar les cares

de la gent forçada
a mirar a la plaça,
així no veurien com queies,
així no haurien d'oïr-te dir,
dues vegades,
el nom de la meua mare.

Mestre oliverer

El mestre oliverer amagà el seu significat
sabent-ho, tal com manen els hàbits espanyols, però
acabà florint per tot arreu, com les roselles salvatges.
Va dir: Aniré a passar la nit,
vigilant els llops, a l'oliveda
—qui podria negar-li, això— i agafà
una espasa de Toledo (o era de Damasc?); allí
no hi havia pas llops, va ser tallat pels mots però,
va dir després, amb la seva esmolada duplicitat. Això
va semblar la incredulitat; es va disfressar, talment els solcs
marrons disfressen la natura, tal com ell. El marrà
va somiar que ballava al final d'una llarga corda
sobre una caldera, corprès d'esperança freda
per arribar a una aresta, preguntant-se a cada passada
quina mà divina reposava en el fulcre.

Tsunami

Per a la Maria Matos

Un solitó és
 una singularitat
 del moviment
 ondulatori,
 una aresta
 que viatja just
 d'aquesta forma.
 En veiérem
 una, tal vegada
 filmada, movent-se
 a cegues, creuant
 una superfície de platí.
 Els solitons passen
 uns a través
 dels altres
 impertorbats.

Tu ets una ona.
 Ni quieta, ni
 Movent-te, no
 satisfàs pas
 cap equació.
 Tu ets una ona
 que no serà pas
 mai *sotmesa*
 a l'anàlisi (de Fourier).
 Tu ets una ona; en
 els teus ulls m'enfonso
 amb gran delit.

No som solitons,
 no podem pas travessar-nos
 inalterats.

Raó a cura del traductor

Vaig conèixer en Roald Hoffmann en els meus inicis com a investigador. Era un amic de carteig, sabia d'ell pels seus treballs sobre la teoria de l'estructura molecular, quan encara no havia publicat cap llibre de poemes. Ens vàrem trobar per primera vegada, molt més tard, a Barcelona, mercès a un congrés internacional de química quàntica, el primer que vaig organitzar, just pocs mesos abans que li concedissin el premi Nobel. La seva presència a la Ciutat Comtal li permeté establir tan lligams d'amistat com col·laboració científica amb investigadors catalans, que mai han minvat des de llavors. D'ençà la meua vinguda a Girona, intento publicar una traducció dels seus poemes, encara que les meves gestions no han estat pas mai abocades a l'èxit. Ara era temps, no només d'intentar-ho, sinó de fer-ho sense esperar més, però. Per a la traducció he escollit sis poemes, ben representatius de la mirada de Roald Hoffmann sobre el món, com una mostra de la seva vàlua com a poeta.